

Asia: VN/26268/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot pykälästä (luonnos laiksi vesihuoltolain muuttamisesta) ja säännöskohtaisista perusteluista (luku 7)

Itä-Suomen aluehallintoviraston Peruspalvelut-, oikeusturva- ja luvat vastuualueen lausuntona esitetään seuraavaa:

Muita pykäläkohtaisia havaintoja

3 § 1 kohdan määritelmän tarkennus on hyvä koska, se liittyy olennaisesti häiriötilannesuunnitelmaan sen sisältöön ja yleisesti varautumiseen.

Vesihuolto-organisaation toiminta-aluepäätös tulee vesihuoltolaista. On yhtenäistämisen kannalta tärkeää ja tarkoituksenmukaista, että

vesihuoltolaitosta koskeva 3 kohta muutetaan siten että jatkossa vesihuoltolaitoksella tarkoitetaan samaa organisaatiota mitä terveydensuojelulaissakin tarkoitetaan.

Siirtymäsäännökset ovat tarkoituksenmukaisia. Laitoskohtaisesti nämä voidaan ottaa huomioon toiminnassa aikaisemminkin, jos ne katsotaan tarpeelliseksi.

Tukkuvesihuoltolaitoksen määritelmä on tärkeä lisäys vesihuoltolakiin, jotta se on yhteneväinen terveydensuojelulain määritelmän kanssa.

Kuntaliiton lausumaan liittyen vesihuoltolain 4a §:n viranomaisten valvontatehtävistä aluehallintovirasto pitää hyvänä ehdotusta siitä, että lain yleisestä valvonnasta vastaisi ELY-keskus. Nykyiseen toimivallan jakoon ehdotettu muutos jättäisi osan toimivallasta harmaalle vyöhykkeelle. Tämä on koettu ongelmallisesti aiemmassakin lakiesityksessä. On tärkeää, että tiedetään kuka missäkin tilanteessa on toimivaltainen viranomainen, niin että se on jaettu epämääräisesti viranomaisten kesken tai jätetty kokonaan määrittämättä.

Lakiesityksessä on edelleen päällekkäisyyttä viranomaisten toimivaltuuksissa. Perusteluissa tulee esittää selkeästi mitä kukin viranomainen valvoo, eikä samaa tehtävää voisi valvoa usea viranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävistä säädetään erikseen terveydensuojelulaissa. Vesihuollon varautumisen valvonta tulee tehdä yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Terveyshaittaan liittyvä varautumisen valvonta sekä talousvesilaitoksen toiminnan valvonta terveydensuojelulain osalta kuuluu kunnan terveydensuojeluviranomaisen toimivaltaan.

8§

Pykälän 2 momentin mukaan kunta voisi hyväksyä toiminta-alueen laitoksille, joka on kunnan taseyksikössä, kunnan liikelaitos, kuntayhtymä, liikelaitoskuntayhtymä, kuntayhtymän liikelaitos taikka rekisteröity yritys tai yhteisö. Tämä on tarpeellinen lisäys lainsäädäntöön.

8a§

Nykyisessä maailman tilanteessa ja erityisesti varautumisen näkökulmasta, kartalle on tarkoituksen mukaista tehdä sellainen toiminta-alueen aluerajaus, josta ei ole tunnistettavissa kriittinen infrastruktuuri. Vesihuoltoon liittyviä turvallisuuskriittisiä ja salassa pidettäviä tietoja ei tule esittää julkisina tietoina.

11 pykälässä säädetään ympäristönsuojeluviranomaisen velvollisuudesta pyytää lausuntoa terveydensuojeluviranomaiselta. Lausuntopyyntövelvollisuutta esitetään muutettavaksi joustavammaksi ja vain tarvittaessa pyydettäväksi. Lakiin tai sen perusteluihin on syytä tarkentaa, millaisissa tapauksissa lausuntopyyntökynnys vähintään ylittyy.

Myös lakiesityksen 15 a §n muutosta tehtäessä tulee tunnistaa se seikka, että aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset poistuvat valtion aluehallintouudistuksen myötä, ja tehtävät siirtyvät lupaja valvontavirastoon sekä elinvoimakkeuksiin.

Aluehallintovirastoon viitattaessa tulee avata se mitä aluehallintoviraston vastuualuetta tai minkä vastuualueen tehtävään tässä viitataan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma-asiakirja olisi kokonaan salassa pidettävä.

Huomiot muista hallituksen esityksen kohdista

Vesihuoltolain 15 b vesihuollon häiriötilanteista ilmoittaminen ja talousveden laadun häiriötilanteet

STMn asetus (1352/2015) talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta 19 §:n 1 momentin mukaisesti ”Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on ilmoitettava viipymättä 1) aluehallintovirastolle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle häiriötilanteesta; 2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sellaisesta talousveden saastumisesta tai laatuvaatimuksen poikkeamasta, jonka epäillään tai on todettu johtuvan raakavedestä.”

Valvira laatii STMn asetuksen (1352/2015) 21 § 2 momentin mukaisesti kerran kolmessa vuodessa valtakunnallisen yhteenvedon 19 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista häiriötilanteista koskevista tiedoista ja hyödyntää niitä päivittäessään terveydensuojelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua suunnitelmaa talousveden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai vastaavissa muissa häiriötilanteissa. Talousveden häiriötilanneilmoitukset ja -yhteenvedot tehdään ja lähetetään sähköisesti Vati-järjestelmän (Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliseen tietojärjestelmään) kautta Valviran ohjeistuksen mukaisesti. Näin häiriötilanteista saadut yksityiskohtaiset tiedot ja data voidaan hyödyntää Valviran valtakunnalliseen yhteenvedoon liittyen.

Aluehallintovirasto pitää tämän vuoksi tärkeänä, että vesihuoltolaitosten ilmoitukset kunnan terveydensuojeluviranomaiselle sisältävät sellaista tietoa mitä terveydensuojeluviranomainen tarvitsee omaan häiriötilannetilastointiin, jotta tietoa voidaan käyttää talousveden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai vastaavissa muissa häiriötilanteissa.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen ei tee em. talousvesiasetuksen 19 §:n mukaista ilmoitusta, jos talousveden häiriötilanteeseen liittyy sairastuneita (enemmän kuin 5). Tällöin kunnan terveydensuojeluviranomainen tekee (VN asetus 1365/2011) vesivälitteisestä epidemiasta epidemia-ilmoituksen RYMY-järjestelmän kautta (ruokamyrkytys-epidemiarekisteri). Ilmoituksen saavat Ruokavirasto, Valvira, asianomainen aluehallintovirasto ja hyvinvointialue.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen ilmoituskynnys ei ylity, kun kyseessä on vesihuoltoyksikön toimintaan liittyvistä häiriötilanteista, jotka eivät aiheuta terveyshaittaa tai joilla ei laatuvaikutuksia talousveteen. Tällaisia ovat esimerkiksi tilanteet, jotka tiedetään ennalta ja toimenpiteet ovat suunniteltuja sekä mahdollisista vaikutuksista laitos on tiedottanut asukkaita ja viranomaisia etukäteen (kuten esim. possutukset, huuhtelut, korjaukset jne.)

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vesihuoltolaitoksen tulee olla matalalla kynnyksen yhteydessä kunnan terveydensuojeluviranomaisen tilanteista, jotka johtavat tai voivat johtaa talousveden häiriötilanteisiin. Tällaisia voivat olla talousveden laatuun vaikuttava tilanne, jossa

- a) talousveden mikrobiologinen, kemiallinen tai radioaktiivinen taikka aistinvarainen laatu muuttuu (äkillisesti) niin, että siitä voi aiheutua tai on syytä epäillä talousveden aiheuttavan terveyshaittaa;
- b) talousveden toimittaminen on oleellisesti vaikeutunut tai estynyt kokonaan
- c) toiminnanharjoittaja tai viranomainen ryhtyy toimenpiteisiin talousveden laadun turvaamiseksi kuten tiedotetaan tai annetaan ohjeita kuluttajille (tapaukseen liittyen tai tapauksen takia) taikka järjestetään korvaavaa talousvettä asiakkaille, väestölle tms. erityisryhmille asetetaan keittokehoitus tms. talousveden käyttörajoitus (väliaikainenkin).

Muut huomiot

-

Ahonen Ulla
Itä-Suomen aluehallintovirasto

Lyytinen Anne-Kaarina
Itä-Suomen aluehallintovirasto - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat